

KUNGL. UNIVERSITETETS BIBLIOTEK

UPPSALA

Landsmålsarkivet

18340

Estland

Nuckö: Soby

Mitman, Johannes. 1946.

Svar på UL 1414: 1 frågel. M. 82. Mat-
ordning och bords seder.

11 bl. 4c

Svar på LLMA fråg nr 82: Matorden o bordsetter.

Estland.

Nuckihalvön

Enby.

S 7
 ?
 I de gamla tiderna räknade man måltiderna i tre gånger om dagen: måresvard frukost var klockan 8; midag var klockan 12 eller kl. ett; kvälsvard kvälsvard var så omkring kl. halv åtta. Det fanns ju ingen klockor i den gamla forntiden, men på varje gård fanns det en sol-klocka, och när det var mulet och ingen sol syntes, så fick man ha beräkning efter Flare galit.

se frög. bl. 5.

Maten bestod regelbundet i de gamla tiderna stekt på glöd strömgjor strömling och tjockt bröd och sur mjölk och ibland varm tackmjölk. Och om midgen bröd och Smör och ströming, och till kväls-mat Wåling med små kött-bitar i.
 Om lördags- och Onsdags-kvälarna var det gröt

Fe 2. Honegalet uttalas på Kuska med vårt
moders mål. Hanan gohl okshanan
gohlredom.

Först gånge gohl hanan klocka tolv.
andra gånge gohl hanan klockan tre
Tre gånge gohl hanan klocka sex
Nu skall hus fölke stär upp te
arbets. färs ska te tend Parkstaken
säss än miggarna kvinnorna må sina
rokkar kipps te arbets.

Oi menn med sina näte hästtar
ok binda nät

Honegalet beräknades om hvarje
kvart timma Dignet runt.

58 Maten kunde förändras efter årstiden.
Om sommaren var det annan matordning,
än som det var under vintern och vår & höst.
Under slötertiden och höbergningen låg
man ut^e med matsäck, på vissa ställen
hela veckan. Mat säcken, påsen, som
innehöll sesbröd, en liten Karpa med
smör och en lite större Karpa med salt
strömming och en träkägge Tinal,
med öl eller skredriker. Ve se in
heller två Tinal (kaffar) med surmjölk,
der af bestod hela matsäcken, bröspåsen.

F 9 Lördags-maten skilde sig af från vardags-
 maten på så sätt, att man fick ^{va²} wahl, kokad
 söt kommjölk, och äbruka man gärna om
 lördags-aften baka lite kakor² brö², jästbrö
 som räckte över Pöndagen. Kött välling till
 middag af surkål eller örter. Potatisen
 var inte känd då om på Nustön.
 Jag minnsⁿ nyske brö, när jag gick vid
 Tivörs alder till Odensholm, her knapt
 det var om potatis: det fanns bara omkring
 två tunorⁿ rosen-potatis. Det blev bara
 potatis kokta två gånger i veckan:
 Mandags-middag och Fredags-middag.
 Det skulle sparas utseide också från
 det lilla förädetⁿ.

F 12 Vårstäm i varje gård var det två personer som fick vara ute på matsäck utepåresa, ^{ut} på ^{prusa} de som gingo på Härgårds-arbeti: en piga och en dräng. Deras mat bestod såsom vanligt af Bröd, Strömling och lite smör och surdricka i tinaln (Kaggen).

I Matordning^{-en} slutad.

F 1

F 2

F 3

F 4

F 5

F 6

F 10

F 11

F 13

F 14

F 15, F 16, F 17.

F18

II.
11 Bordsseder.

Inga knä-fäll före bords-böns-läsande;
 alla bords-gästerna stodo med knäpsta
 händer, var och en på sin plats och
 väntade på order från hus-Fadern, väm
 af ungdomarna skulle läsa bords-
 bönen. den skulle läsas högt, så att alla
 hörde den. Den lyde så: "Allas ögon lita
 till dig, Herre; du uppläter din milda
 hand och gifver dem mat i sinom tid.
 Amen." Så följde det små korta sånger
 som sjungos efter måltiderna,
 men jag har dem alla bort-glömda, så
 att jag inte kommer in ända ihåg.

F 21 Wärgje huskolsmedlem hade sin egen sked,
 var och en hade sitt namn in-skuret på
 sked-skaftet, en spänn skaft. Så kallade
 den på Nuckä-svenska. den var hänga-
 gjord, af en-träd. All mat lik som värling
 och gröt äts med spänar, skedar. Gröten
 ästes i svarta ^{de} trä-fat, om det var mjöl-
 heller gryn-gröt. I mitten i fallet sattes
 en mat-sked smör, dit fick alla ^{druppa} druppa,
 och så hade man två kappar med mjölk,
 som man fick droppa i.

Efter slutad måltid ^{settes} skedarna, när
 de vara färdig dis kade, i hängge, en liten
 trä-pinne fast-spikad ^{vijgrätt} på bjelken. Dit
 settes alla matskedar och alla knivar.

Se följ
 blad.

- F. 4. Spän hängge var placerad öpa bakus vägg på denna väggen mitt emot bordet. Det var allment bruk i byns alla gårdar var spänhängge placerad på samma sätt.
- F. 5. [Något särskilt gammaldags föremål vet jag inte om utom ljusringen den fins nästan kvar ännu i varje gård och kommer ännu på vissa platser att begagnas på samma sätt som fordoms dags förut]

F 22 Kött fick man nog så litet: blott när det kokades välling; det var om Tisdagskvällen och om Torsdagskvällen och om Söndags-midagen, allt så tre gånger i vickan. Ett litet kött-stycke settes i vällingen att kokas. Det delade Husbonden i små bitar på en hölad bränd-bit, så kallad kött-bräda, så att varje person i huskallet fick sig en liten smula. Det taltes om att Bonden Mats Ribon hade delad köttbiten som bestod af ett halft Får-hjärta, på nio personer. Till och med blef kött-ransjon en halv Fårpot per varje person i huskallet.

F26. Frukost-vilan, morer vordskojla, var bestämd en halv timma. Middagsvilan, midas kojla, var en och en halv tim^m, hvilau och måltiden till samans under den uppgivna tiden. Småla Bönder brukade lägga sig att vila med ena foten på ända och andra foten på ^{pi/}ända, med hälan övan på i andra fotens Tårna. När han nu skulle sovrna, så föll den övre foten, som var övanpå ned, så var det slut med vilan: "nu bara upp och till arbete."

Walljonen ~~vilade~~ vilade närsom hålst, mest alltid när som djuren vilade. De hade inga bestämda tider för vila, de lades sig, när de hade ätit sig mätta för att idisla, drippa kalade vi på Kuckö.

F27 Om man träffade Komma inn till någon
 granne just på måltiden, så hälsade
 man alltid: "Gud välsigne maten", var
 vid någon af de ätande sade "Gud Signe."

Bordsesterna slut - förde.

F19.
 F20.
 F23.
 F24.
 F25.
 Dessa frågor förmår jag inte svara
 något på däromingen ting som är anmärkningsvärd
 Nuskö